

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พสนัน นรมิตร ไชยนนท์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อค้นหาปัจจัยที่สำคัญในการทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและ เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2548 จำนวน 360 คน จากทุกคณะ ตัวแปรอิสระที่ศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ แรงจูงใจภายใน ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การรับรู้ความสามารถของตน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 12 ตอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีคูเก ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ แรงจูงใจภายใน การรับรู้ความสามารถของตน ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ การสนับสนุนทางการเรียนรู้ และปัจจัยด้านมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อน และความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การรับรู้ความสามารถของตน และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ และบทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตได้ร้อยละ 68.900 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

*นิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ รุ่นที่ 4 สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

4. นิสิตในแต่ละกลุ่มสาขาวิชามีการเรียนรู้ด้วยตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่า นิสิตในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และนิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purposes of this research were to study the relationships between social psychological factors related to self-directed learning, to discover the predictive factors of self-directed learning and to compare student's self-directed learning classified by fields of study. The samples in this research consisted of 360 class 2 students at Srinakharinwirot University from every faculty during the 2005 academic year. The independent variables were psychological factors, such as intrinsic motivation, perceived self-efficacy, readiness of self-directed learning, attitude toward self-directed learning and social factors, such as family factors and university factors. The instrument was 12 parts of questionnaire. Statistical Methods that used to analyze data were Pearson Product Moment Correlation Coefficient, Stepwise Multiple regression analysis, One-Way ANOVA and Tukey. The research results found that :

1. The psychological factors were intrinsic motivation, perceived self-efficacy, readiness of self-directed learning and attitude toward self-directed learning had positive correlation to student's self-directed learning with statistical significance at the .01 level .

2. The social factors were family factors that had family relationship, learning modeling, learning support and university factors that had facilitator of learning, peers relationship, readiness of learning resource in Srinakharinwirot University had positive correlation to student's self-directed learning with statistical significance at the .01 level

3. The psychological factors, such as readiness of self-directed learning, perceived self-efficacy, and social factors, such as learning modeling and facilitator of learning, all together were the co-predictors of student's self-directed learning that could be predictable 68.900 of percentage with statistical significance at the .001 level .

4. The students who had studied in different fields of study, had different self-directed learning with statistical significance at the .001 level. The students who had studied in the fields of Science and Technology, had self-directed learning more than student who had studied in the fields of Humanity and Social Science and fields of Health Science with statistical significance at the .05 level.

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

นวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันเจริญก้าวหน้ามาก ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาเรื่อยๆ ในทุกสาขาวิชา จึงเป็นความจำเป็นที่มนุษย์ควรเรียนรู้มากขึ้นเพื่อให้ก้าวทันตามความเจริญของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้ นั้นครอบคลุมทั้งการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปัจจุบัน ประเทศไทยพยายามส่งเสริมเยาวชนให้มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย ซึ่งทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ตามกระบวนการทางจิตวิทยาของมนุษย์ เมื่อเติบโตขึ้นจะพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการชี้นำตนเองได้ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเข้มข้นขึ้นเมื่ออยู่ในวัยผู้ใหญ่ (Knowles, 1975: 14-17) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการเรียนการสอนหลักที่สำคัญในระดับอุดมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้เรียนจะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม ซึ่งเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สรรรัชต์ ห่อไพศาล. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดทางการศึกษาผู้ใหญ่ของโนลส์ (Knowles, 1975; 1980; 1998) เป็นพื้นฐานในการศึกษา ซึ่งโนลส์มองการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) ในลักษณะของกระบวนการที่ผู้เรียนรับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดทั้งกระบวนการ เริ่มตั้งแต่ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนจะใช้ความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แสวงหาแหล่งข้อมูลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เลือกและใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนเพียงลำพัง แต่อาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น อาจารย์ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือเพื่อน เป็นต้น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในแง่ที่ผู้เรียนจะเรียนด้วยความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย มีแรงจูงใจสูงและเรียนได้ดีกว่าผู้ที่รอรับความรู้จากที่ครูถ่ายทอดให้ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนได้ตามความถนัดของตนเอง และสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่า

โนลส์ได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยลักษณะทางจิตและปัจจัยทางสังคมด้านมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในแนวสหวิทยาการเพื่ออธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม โดยให้ความสนใจกับปัจจัยรอบตัวบุคคล ซึ่งปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันเริ่มต้นที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคมแก่เยาวชนและใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ แรงจูงใจภายในเป็นความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ จากความพอใจของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการนำจากภายในตัวผู้เรียน (สุนทร ทับบัว, 2546: 41) การรับรู้ความสามารถของตนเป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินพฤติกรรมตามความคาดหวังในแต่ละสถานการณ์ได้ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในด้านความคิด ความรู้สึก การจูงใจตนเองและการกระทำ (Bandura, 1999: 1-5) ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลุ่มคุณลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 8 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากการวิจัยของกุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977: Abstract) ประกอบด้วย การเปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ มโนคติของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน มีความรักในการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะมุ่งอนาคต ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ส่วนเจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นความรู้เชิงประเมินค่าและความรู้สึก บุคคลใดมีเจตคติในทางบวกต่อพฤติกรรมใดๆ ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ สูง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูง

ปัจจัยทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งสมคิด อิศระวัฒน์ (2538: 32-60) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคนไทย โดยมีปัจจัยด้าน สัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้และการสนับสนุนทางการเรียนรู้ ในส่วนของปัจจัยด้านมหาวิทยาลัยโนลส์ (Knowles, 1998: 198-201) กล่าวถึงบทบาทอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ว่าต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นที่ปรึกษาและเป็นแหล่งความรู้ที่เป็นบุคคลให้กับผู้เรียน วางแผนและจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1975: 61) เพื่อนเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยโนลส์ได้กล่าวถึงลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ต้องมีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านี้เป็นเหมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนการเรียนรู้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้นั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเตรียมความพร้อมของห้องสมุด การเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่มีความทันสมัยเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะด้านการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน (ปัทมวรรณ อ่วมศรี, 2541: 20)

จากการที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยทางสังคมด้านมหาวิทยาลัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาเฉพาะเจาะจงในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งมีประสบการณ์ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาพอควร และทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่สำคัญในการทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ แรงจูงใจภายใน การรับรู้ความสามารถของตน ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ การสนับสนุนทางการเรียนรู้ และปัจจัยด้านมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วย บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อน และความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ปัจจัยลักษณะทางจิตและปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในแต่ละกลุ่มสาขาวิชามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 360 คน จากทุกคณะ เฉลี่ยตามกลุ่มสาขาวิชาและคณะ ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 120 คน ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ 30 คน คณะสังคมศาสตร์ 30 คน คณะศึกษาศาสตร์ 30 คน และ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 30 คน 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 120 คน ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ 60 คน และคณะวิศวกรรมศาสตร์ 60 คน 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 120 คน ประกอบด้วย คณะพลศึกษา 20 คน คณะพยาบาลศาสตร์ 20 คน คณะแพทยศาสตร์ 20 คน คณะเภสัชศาสตร์ 20 คน คณะทันตแพทยศาสตร์ 20 คน และคณะสหเวชศาสตร์ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบสอบถามลักษณะทางจิตและแบบสอบถามปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 12 ตอน ได้แก่

- 1) แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนิสิต
- 2) แบบสอบถามการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 27 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .031 - .710 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .839
- 3) แบบสอบถามแรงจูงใจภายใน จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .242 - .779 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .861
- 4) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .362 - .655 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .861
- 5) แบบสอบถามความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 19 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .136 - .690 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .851
- 6) แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .224 - .739 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .850
- 7) แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .463 - .784 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .890
- 8) แบบสอบถามการเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .347 - .740 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .871
- 9) แบบสอบถามการสนับสนุนทางการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .348 - .659 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .852
- 10) แบบสอบถามบทบาทอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จำนวน 9 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .576 - .760 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .876
- 11) แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 10 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .306 - .767 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .847
- 12) แบบสอบถามความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .441 - .782 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .941

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows 11.5 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
2. สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)
3. สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการตุกี (Tukey) เมื่อพบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยลักษณะทางจิตกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยลักษณะทางจิตทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($r = .789$) รองลงมาคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($r = .697$) การรับรู้ความสามารถของตน ($r = .636$) และแรงจูงใจภายใน ($r = .615$) ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่พบผลเช่นนี้สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษาผู้ใหญ่ของโนลส์ (Knowles, 1998: 64-69) ที่กล่าวถึงความพร้อมที่จะเรียนรู้ว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้เมื่อมีความพร้อมที่จะเรียน และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของกุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977: Abstract) เป็นคุณลักษณะ 8 ประการ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของนักการศึกษาผู้ใหญ่หลายท่าน ในผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นการยืนยันแนวคิดคุณลักษณะบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดทางการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งนักการศึกษาผู้ใหญ่มีความเชื่อว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องรู้จักเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ในกิจกรรมหลายรูปแบบสามารถที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ ลองผิดลองถูกจนประสบผลสำเร็จ (สุนทร สุทองหล่อ, 2542: 21; อ้างอิงมาจาก Skager, 1978: 116-117) ใช้ความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองไม่ขึ้นกับใครและสามารถนำตนเองได้ สามารถควบคุมดำเนินกระบวนการเรียนรู้เรื่องที่ตนเองสนใจได้สำเร็จและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (Knowles, 1975: 61) สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง, 2542: 112-113)

2. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยทางสังคมทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการเป็น

3. จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อค้นหาปัจจัยลักษณะทางจิต และปัจจัยทางสังคมที่สามารถทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นตัวที่มีอิทธิพลทางบวก สูงที่สุดในการทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\beta = .489$) รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถของตน ($\beta = .245$) ปัจจัยทางสังคมด้านครอบครัว ได้แก่ การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้เป็นตัวที่มีอิทธิพลทางบวกลำดับที่ 3 ในการทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\beta = .191$) และ ปัจจัยทางสังคมด้านมหาวิทยาลัย ได้แก่ บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เป็นตัวที่มีอิทธิพลทางบวกลำดับที่ 4 ในการทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\beta = .081$) โดยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การรับรู้ความสามารถของตน การเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้ และบทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ร่วมกันทำนายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองร้อยละ 68.900

4. จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\bar{X} = 121.925$) สูงกว่านิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{X} = 116.116$) และนิสิตในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{X} = 113.991$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ผู้วิจัยตั้งไว้ ที่พบผลเช่นนี้เนื่องจากความแตกต่างกันในด้านหลักสูตรและความมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา เมื่อผู้วิจัยพิจารณาจากหลักสูตรและความมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา พบว่า การที่นิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองภายใต้ปรัชญาการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือสร้างสิ่งต่างๆขึ้นมา มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาจากความคิดของผู้เรียนเอง พร้อมกับนำความคิดมาสู่การสร้างสิ่งที่เป็นรูปธรรมต่อไป (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2541-2542; 137-144) เมื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะพบว่ามีความแตกต่างกันในส่วนที่สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะจัดการเรียนการสอนที่เน้นการวิเคราะห์ วิจัยและการประยุกต์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากกว่า การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัจจัยลักษณะทางจิตทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์สูงสุด ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรืออาจารย์ควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง และส่งเสริมให้นิสิตมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ให้นิสิตมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยลักษณะทางจิตอื่นๆควบคู่กันไปด้วย

2. ปัจจัยทางสังคมด้านครอบครัวทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้มีความสัมพันธ์สูงสุด ดังนั้นบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการเรียนรู้ให้แก่ นิสิต รวมไปถึงให้ความรักความเอาใจใส่ ยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของนิสิต เปิดโอกาสให้นิสิตมีอิสระในการตัดสินใจด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว ฝึกให้นิสิตได้รับผิดชอบตนเองในเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัวตามสมควร แต่ในขณะเดียวกันก็คอยการให้การช่วยเหลือในเมื่อนิสิตต้องการ ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา หรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนและเรื่องส่วนตัว

3. ปัจจัยทางสังคมด้านมหาวิทยาลัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมีความสัมพันธ์สูงสุด อาจารย์ควรให้ความสำคัญกับจัดการเรียนการสอนให้นิสิตมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนให้นิสิตได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน นิสิตจะได้อาศัยกลุ่มเพื่อนที่เรียนรู้ด้วยนั้นเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ และกลุ่มเพื่อนยังเป็นสิ่งจูงใจชักชวนให้นิสิตต้องการที่จะเรียนรู้ นอกจากนี้อาจารย์ควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ให้นิสิตได้ใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย รวมไปถึงฝึกให้นิสิตประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรพัฒนาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของนิสิตและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะเชิงทดลองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคล เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากระบวนการและวิธีการวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 ขั้นตอนตามทฤษฎีของโนลส์ (Knowles, 1975; 1980; 1998) ผู้ทำวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลทีละขั้นตอน โดยเริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การระบุแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นบุคคลและวัตถุ การเลือกและใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะเชิงทดลองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับบุคคลในวัยต่างๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย และมนุษย์มีอายุยืนยาวขึ้น สิ่งที่บุคคลเรียนรู้ตั้งแต่ยังเด็กหรือเรียนรู้จากระบบการศึกษาในโรงเรียนอาจจะใช้ไม่ได้เมื่อมีอายุมากขึ้น (Knowles, 1980: 40-41) การฝึกให้บุคคลรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นการพัฒนาบุคคลแบบยั่งยืนและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต แต่อย่างไรก็ตามควรศึกษาพัฒนาการและความต้องการของบุคคลในวัยนั้นๆ ด้วย

3. ในการศึกษาครั้งนี้วัดปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง (Self-Report) เพียงวิธีเดียว ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้วิธีการวัดตัวแปร โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นๆ โดยตรงเป็นผู้รายงาน เช่น บิดามารดา อาจารย์ หรือเพื่อน เป็นต้น ควรกลับไปกับการให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นไปใช้ในงานวิจัย

บรรณานุกรม

ชัยนันต์ สมุทวณิช. (2541-2542, ตุลาคม - มกราคม). ทรรศนะ CONSTRUCTIONISM คืออะไร.

ราชบัณฑิตยสถาน. 24 (1): 137-144.

ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). การศึกษาคูณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปรินูญานิพนธ์

กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

รุ่ง แก้วแดง. (2541). การปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

สมคิด อิศระวัฒน์. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. กรุงเทพฯ:

ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สรรรัชต์ ห่อไพศาล. (ม.ป.ป.). การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning). สืบค้นเมื่อ 18

พฤษภาคม 2548, จาก http://ftp.spu.ac.th/spu1/xxlesson9_files/sunrat.htm

สุนทร สุทองหล่อ. (2542). คูณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาศาสนาบ้านราชภัฏสวนดุสิต.

ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สุนทรา โดบัว. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ของนักศึกษาพยาบาล. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศุมน อมรวิวัฒน์. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ฉบับพ่อแม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:

พิมพ์ดี.

-
-
- Bandura, Albert. (1999). *Self-Efficacy in Changing Societies*. 3rd ed., Cambridge: Cambridge University Press.
- Guglielmino, Lucy Madsen. (1977). *Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale*. Dissertation, Ed.D. University of Georgia. Retrieved October 18, 2005, from UMI Proquest Digital Dissertation
- Knowles, Malcom S. (1975). *Self-Directed Learning : A guild for Learner and Teacher*. Chicago : Association Press.
- . (1980). *The modern practice of adult education : from pedagogy to andragogy*. New York : Follett Pub.
- . (1998). *The adult learner : The definitive classic in adult education and human resource development*. Houston, Texas : Gulf.